

INSPIRATIEFICHE LANDSCHAPSVERANDERING: DE INVLOED VAN MENS EN NATUUR

Deze fiche biedt inspiratie voor een lessenreeks met lesdoelen in functie van **leerplandoel 9** 'De leerlingen geven voorbeelden van veranderingen in landschappen onder invloed van natuurlijke oorzaken en menselijke ingrepen' uit de krachtlijn 'bewust worden van de wereld & de ruimte waarin we leven'.

Om je lessen verder te ontwikkelen en voor te bereiden met effectieve strategieën, biedt de visual 'Lessen met effect' ondersteuning. Hierin hebben we zoveel mogelijk van deze strategieën samengebracht in een handig overzicht. We hopen hiermee jou als leraar te ondersteunen bij het geven van nog betere lessen Maatschappelijke vorming.

LESDOELEN EN LEERPLANDOELEN

Leerplandoel 9 vloeit voort uit de voorkennis die de leerlingen hebben verworven bij leerplandoel 7 en 8.

Met een verticale samenhang met:
II – MaVo – a LPD 7

Mogelijke lesdoelen in samenhang met de reeds verworven kennis / inzichten

- o De leerlingen begrijpen wat een landschap is.
- o De leerlingen begrijpen wat een natuurlijk proces is.
- o De leerlingen begrijpen wat menselijke activiteiten is.
- o Leerlingen begrijpen hoe natuurlijke processen het landschap kunnen veranderen.
- o Leerlingen begrijpen hoe menselijke activiteiten het landschap kunnen veranderen.
- o Leerlingen kunnen voorbeelden geven van landschapsveranderingen door de natuur.
- o Leerlingen kunnen voorbeelden geven van landschapsveranderingen door de mens.

SUGGESTIE OPBOUW EFFECTIEVE LES

In het kader van de lessen MaVo wordt er in scholen vaak rond dit thema gewerkt. De inspiratiefiche wil suggesties aanreiken om jouw uitgewerkte materiaal aan te vullen of te herwerken in functie van het realiseren van leerplandoelen uit leerplan Maatschappelijke vorming.

○ BEGINFASE: VOORKENNIS OPHALEN & VERKLAAR MOEILIJKE BEGRIPPEN

Begin de les met een kort gesprek over wat een landschap is en vraag de leerlingen om voorbeelden te geven van verschillende soorten landschappen (bijv. bergen, bossen, steden). Uit welke elementen kan een landschap bestaan? Wat verstaan we onder levende en niet-levende elementen? Door wie of wat wordt in België het landschap bepaald?

Introduceer het idee dat landschappen kunnen veranderen door zowel natuurlijke processen (bijv. erosie, vulkaanuitbarstingen) als menselijke activiteiten (bijv. landbouw, stedelijke ontwikkeling).

Begeleid inoefenen: trek er op uit 'De invloed van de natuur op het landschap, neem je omgeving onder de loep'

We hebben allemaal te maken met het weer. Op zijn slechts kan het weer schade aanrichten, op zijn best kunnen we heerlijk genieten van een gezellige barbecue. Het weer als verschijnsel kan onze dag maken of kraken. Bij de term 'weerfenomeen' kan je denken aan regen, wind, onweer en hagel, bliksem, tornado's en orkanen. Al deze verschijnselen hebben een invloed op het landschap. Maar ook vulkaanuitbarstingen of aardbevingen zijn natuurlijke verschijnselen die het landschap stevig door elkaar kunnen schudden. Ook de mens heeft al bewezen dat hij het landschap kan hertekenen. Hierbij kan er gedacht worden aan ontginning, ontbossing, industrie, bebouwing,.....

○ MIDDENFASE: BEGELEID INOEFENEN

Om dit leerplandoel betekenisvol in te zetten, lijkt het ons evident dat je met de leerlingen er op uit trekt.

Iedere leerling kan een ontdekker van de omgeving worden. Het enige wat je moet doen is je nieuwsgierig opstellen en een gezonde portie interesse hebben.

Ga samen met je leerlingen op tocht en ontdek hoe het landschap van de omgeving is gevormd door mens en natuur.

Stel eerst een aantal contextgebonden vragen.

Dit kan bijvoorbeeld zijn:

- woon jij in deze regio?
- wat betekent deze plaats voor jou?
- Wat vind jij zo typisch aan deze omgeving? Mensen, industrie, vrije ruimtes, stedelijk, landelijk,.....

Trek er op uit. Laat je verrassen door de dichte (school)-omgeving.

Er zijn verschillende opdrachten mogelijk. Hierbij wordt er gedacht aan de volgende mogelijkheden:

- Foto – onderzoek: trek tijdens de wandeling minstens 4 foto's waarbij je het volgende omschrijft. Bevat het landschap sporen van een menselijke ingreep? Werd het landschap door de natuur vorm gegeven?
- Sporen van industrie: ontwikkel enkele afbeeldingen die de leerlingen zouden kunnen aantreffen tijdens de wandeling. Hierbij wordt gedacht aan een parking, hoogspanningsmast, openbaar vervoer, bebouwing, openbare weg, verlichting,..... Laat hen deze aanduiden met eventueel bijvragen bij.
- Aanplanting: sommige bossen en/of groene regio's zijn aangeplant door de mens. Bijvoorbeeld een hakhoutbos. Waarom zouden sommige bomen, struiken en/of gewassen bewust worden aangeplant?

- Ontdek bruggen in de natuur: kleine landschapselementen zoals heggen, een boom,
- Droogte en het landschap: heeft de mens aanpassingen gedaan om het landschap beter te beschermen tegen aanhoudende droogte? Of extreme regenval? Hierbij kan je bijvoorbeeld het 'Sigmaplan' als voorbeeld geven. Of het bestaan van regenwaterputten, steden groener maken,....
- Bodemerosie? Wat is dat?: voornamelijk in de regio's Vlaams Brabant, het Hageland, Vlaamse Ardennen komt erosie vaker voor. Hoe kan je bodemerosie erkennen? Welke gevolgen zou de omgeving kunnen ervaren bij zware regenval?
- Bliksem: je kan hier eventuele gevolgen van een blikseminslag in de natuur opsporen samen met de leerlingen.

○ SLOTFASE: REFLECTEER & BLIK VOORUIT

Tijdens deze fase reflecteren de leerlingen over hetgeen ze geleerd hebben. Vergeet hierbij niet terug te koppelen naar de eerder opgemaakte lesdoelen.

MOGELIJKE INTEGRATIE VAN LEERPLANDOEL 6

Dit leerplandoel kan gedeeltelijk of volledig geïntegreerd aangeboden.

Hier kunnen de volgende hulpmiddelen handig zijn: *ActionBound*, *Waze*, *Google Maps* of *Spyglass* als digitaal kompas. Naast al deze digitale ondersteuningsmiddelen kan je zeker ook een relevante kaart met waargenomen landschapselementen inzetten bij het inoefenen van dit leerplandoel.

INTERESSANTE LINKEN & BOEIEND BOEK

- <https://www.sigmaplan.be/nl>
- <https://spyglassnav.com/>
- <https://en.actionbound.com/>
- Devos S. (2021). Het Hemelboek. Over weer, wolken en regenbogen. Manteau/Standaard Uitgeverij nv.

